

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	452
Land:	Iran
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Iran: Kristne og konvertitter
Udgivet:	7. juli 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	31. august 2011

Temanotat

Iran: Kristne og konvertitter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

This report concerns the subject of Christians and Christian converts in The Islamic Republic of Iran. After providing a brief overview of religious minorities and Christian Churches in Iran, the report turns to discuss apostasy in relation to Islam and Islamic Law and apostasy in the context of Iranian Law. The final chapter gives an outline of some key practical realities and concerns of converts in Iran, and provides a number of references to recent events concerning conversion. It is based on information provided by both public and non-public sources.

SAMMENDRAG

Denne rapporten omhandler temaet kristne og kristne konvertitter i den islamske republikken Iran. Det gis en kort oversikt over religiøse minoriteter og kristne kirker i Iran, etterfulgt av en diskusjon om apostasi (frafall fra islam) sett i lys av islam og islamsk lov og deretter i lys av iransk lov. Det siste kapitlet gir en oversikt over aktuelle problemstillinger og hendelser vedrørende konvertering i Iran. Notatet bygger på offentlige og ikke-offentlige kilder.

INNHold

1. Innledning	5
2. Om Iran	5
2.1 Religiøse minoriteter og deres stilling i det iranske samfunnet	5
2.2 Migrasjon og asylsøkere	6
2.3 Misjonsvirksomhet overfor iranske muslimer i Iran og Tyrkia	7
3. Kristne kirker i Iran	8
3.1 Armenske og assyriske kirker	8
3.2 Protestantiske og evangeliske kirker	8
3.3 Katolske og ortodokse kirker	9
4. Konvertitter og hjemmekirker	9
4.1 Antall konvertitter	9
4.2 Hjemmekirker	10
5. Om islam og apostasi	11
5.1 Apostasi	11
5.2 Rettskilder	12
5.3 Islamsk lov og apostasi	12
5.4 Konsekvenser ved apostasi	12
6. Iransk lov og apostasi	13
6.1 Lovgivning	13
6.2 Beviskrav	13
6.3 Hvilken domstol dømmer i apostasi-saker?	13
7. Kristne og konvertitter – i perspektiv	14
7.1 Generelt	14
7.2 Presidentvalget i 2005 - forverring av menneskerettighetssituasjonen	16
8. Gradvis forverring siden 2009	17
9. Spesielt utsatte grupper	18
9.1 Arrestasjoner, fengslinger og mishandling	19
9.2 Stengning av kirker	20
9.3 Anklager om apostasi	20
9.4 Konfiskering av pass	21
10. Referanser	22

1. INNLEDNING

Temanotatet er en oppdatert versjon av Landinfos notat *Generelt om kristne og konvertitter i Iran*, publisert 10. juni 2009 (Landinfo 2009). Notatet gir en generell redegjørelse om kristne minoriteter i Iran, med vekt på problemstillinger knyttet til frafall fra islam, evangeliske kristne og konvertitter.

Rapporten bygger på offentlige og ikke-offentlige kilder. En del av informasjonen er innhentet fra relevante kilder i forbindelse med informasjonsinnhentingsreiser til Iran. Disse kildene er i hovedsak iranske og tilhører ulike religiøse minoriteter. De har i møter med Landinfo redegjort for hvordan de opplever sin situasjon. Betingelsen for samtalene var at kildenes identitet og religiøse tilhørighet ikke ble offentliggjort. Opplysninger og inntrykk fra disse samtalene er imidlertid forsøkt formidlet gjennom denne rapporten.

2. OM IRAN

2.1 RELIGIØSE MINORITETER OG DERES STILLING I DET IRANSKE SAMFUNNET

Det bor mer enn 70 millioner mennesker i Iran. Flertallet er shiamuslimer, i tillegg har landet en stor sunnimuslimsk minoritet. Det reelle tallet på ikke-muslimske minoriteter er ikke offentlig tilgjengelig. Det er imidlertid alminnelig antatt at Iran hadde ca. 300 000 kristne i 1979, men at antallet i vår tid er mellom 80 000 og 200 000 kristne. Flertallet av kristne iranere bor i Teheran, Tabriz og Isfahan. Teheran har 25 registrerte kirker, fordelt på armenere, assyrere, protestanter, adventister, katolikker og ortodokse kristne (Norges ambassade 2008).

Det skal finnes ca. 25 000 jøder og ca. 25 000 zoroastere i Iran, det reelle antallet er ikke offentlig tilgjengelig. Flertallet av iranske jøder bor i Teheran, resten bor i all hovedsak i Shiraz og Isfahan. Antallet bahai er heller ikke kjent, men de skal ha vært ca. 300 000 i 1979 og antas fortsatt å være irans største religiøse minoritet. Bahai er forbudt i Iran, de ses på som muslimske kjettere og medlemmer av en politisk sekt og behandles i strid med internasjonal lov og menneskerettigheter (Norges ambassade, e-post 2009).

Kristendom, jødedom og zoroastrisme er lovlige og aksepterte religioner ifølge den iranske grunnloven. Som "bokens folk" (ahl al-kitab) er kristne, jøder og zoroastere sikret religiøs status og definerte rettigheter i tråd med islamske prinsipper (U.S. Departement of State 2011; Kari Vogt 1997, s. 74; Simpson & Shubart 1995, s. 221). I praksis betyr det at de kan praktisere sin religion og avgjøre privatrettslige forhold som ekteskap, skilsmisse, barnefordeling og arv etter kristen, jødisk og zoroastrisk familielov. De er sikret seter i parlamentet, og kan avlegge ed på sine hellige bøker.¹ De har egne institusjoner, barnehager, skoler (virksomheten i skolene overvåkes av myndighetene) og frivillige organisasjoner som arbeider med kultur, familiespørsmål

¹ Tre seter er reservert for kristne (to for armenere, ett for assyrere), ett sete for jøder og ett for zoroastere.

og velferd. Det jødiske samfunnet i Teheran driver også et privat sykehus. Unge menn i vernepliktig alder avtjener førstegangstjeneste på lik linje med andre iranere, men kan ellers ikke gjøre militær karriere. Kristne og zoroastere har normalt heller ikke problemer med å få utstedt pass og utreisestilletelse, det gjelder også evangeliske kristne, konvertitter inkludert (UNHCR i Ankara, møte i mars 2011).

Frafall fra islam (apostasi) og evangelisering overfor muslimer er imidlertid strengt forbudt og kan medføre dødsstraff (AFP 2011; FIDH 2010, s. 25). Import, trykking og distribusjon av ikke-muslimsk religiøs litteratur er sterkt begrenset. Det er liten tvil om at ikke-muslimske minoriteter generelt sett er sårbare grupper i den islamske republikken. De utsettes for ulik grad av sosial, økonomisk og juridisk diskriminering i forhold til iranske muslimer. Ikke-muslimer har i praksis ikke adgang til arbeid i offentlig forvaltning. Visse typer arbeid og posisjoner er forbeholdt shiamuslimer.² Ikke-muslimer kan ikke arbeide innen rettsvesenet, sikkerhetstjenesten eller inneha stilling som rektor ved offentlige skoler (Norges ambassade, 2009). Og i en privatrettslig konflikt med en muslim vil en ikke-muslim være den svake part fordi iransk lov favoriserer muslimer. Det gjelder spesielt i forbindelse med arv og erstatning hvor en muslim vil bli begunstiget fremfor en ikke-muslim. En ikke-muslimsk mann kan ikke gifte seg med en muslimsk kvinne, og en ikke-muslimsk kvinne blir etter loven automatisk muslim når hun gifter seg med en muslimsk iransk mann (FIDH 2010, s. 8; prest bosatt i Iran, møte i januar 2009). Og innenfor strafferetten vil en ikke-muslimsk mann som har seksuell omgang med en ugift muslimsk kvinne risikere dødsstraff, mens en muslimsk mann som har seksuell omgang med en ugift muslimsk kvinne risikerer piskestraff (FIDH 2010, s. 9).

2.2 MIGRASJON OG ASYLSØKERE

I løpet av 1990-tallet og frem til vår tid har mange kristne forlatt Iran.³ Viktige årsaker har vært Iran-Irak krigen i 1980-88, den svært vanskelige økonomiske situasjonen med vedvarende høy arbeidsløshet og inflasjon, problemer med adgang til høyere utdanning, misnøye med regimet og ønske om større sosial frihet og et bedre liv (Kamyab 2007; Kari Vogt 1997, s. 77). Et økende antall iranere, særlig unge mennesker fra middelklassen som har vokst opp i byer og som har utdanning, har tatt avstand fra måten islam fortolkes og påtvinges befolkningen i Iran. Isteden har de søkt religiøse fellesskap og utvikling andre steder, for eksempel i sufi-brorskap (islamsk mystisisme), reiser til India, yoga eller konvertert til ortodoks kristendom og søkt tilflukt i klostre på de greske øyer (The Jerusalem Report 2007). Andre forhold, som statsborgerloven i Armenia som gir iranske armenere mulighet for statsborgerskap, og liberal amerikansk visumpraksis overfor iranske ikke-muslimske minoriteter, har gitt kristne gode muligheter til å utvandre. Den amerikanske organisasjonen Hebrew Immigrant Aid Society (HIAS) har hjulpet både iranske jøder, kristne og zoroastere med immigrasjon til USA (prest i Iran, møte i januar 2009). Iranske kristne bruker også besøksvisum eller benytter menneskesmuglere for å kunne søke asyl i Europa.

² Hvilket betyr at sunnimuslimer også er utelukket fra en del embeter og posisjoner.

³ Det gjelder også andre ikke-muslimske grupper og svært mange iranske muslimer.

Religiøse minoriteter søker også asyl hos UNHCR i Tyrkia. I møte med Landinfo opplyste UNHCR (møte i Ankara, mars 2011) at iranske asylsøkere i Tyrkia i 2010 kunne deles inn i tre grupper, hvorav religiøse minoriteter er den største. Bahai utgjør ca. 50 % av denne gruppen, noen av disse er konvertitter til bahai. Resten består av ulike minoriteter, hvorav flertallet er kristne konvertitter. Noen asylsøkere opplyser å ha konvertert til kristendommen i Iran, andre konverterer i Tyrkia.

Også UNHCRs kontor i Øst-Tyrkia opplyste at de mottar søknader om asyl fra iranske konvertitter (møte i Van, mars 2011). UNHCR anslo at ca. 20-25 % av asylsøkerne i Van opplyste å være konvertitter. Noen har konvertert i Iran, andre blir døpt i Van i løpet av asylsøkerprosessen. Felles for iranske konvertitter i Ankara og Van er at de nesten uten unntak er etniske persere og tidligere shiamuslimer.

2.3 MISJONSVIRKSOMHET OVERFOR IRANSKE MUSLIMER I IRAN OG TYRKIA

Ifølge UNHCR (møte i Ankara, mars 2011) har mange amerikanske evangeliske kirker etablert seg i Iran via internett og skype. Videre finnes det mer enn 10 iranske kirker i Tyrkia. Vestlige misjonærer, særlig britiske og amerikanske, driver en svært målrettet virksomhet overfor iranske asylsøkere. Myndighetene i Tyrkia blander seg ikke inn i misjonsvirksomheten på grunn av den tyrkiske statens sekulære karakter.

Også UNHCR i Van (møte i mars 2011) bekreftet at det finnes kristne grupper i byen, og at utlendinger driver misjonsvirksomhet og sosialt arbeid blant persisktalende afghanske og iranske asylsøkere og flyktninger.

Disse opplysningene er i tråd med hva danske utlendingsmyndigheter skrev i sin Iran-rapport fra 2009 (Danish Refugee Council & Danish Immigration Service 2009, s. 33-34). Ifølge rapporten er det mulig å konvertere "online" fra Iran. Iranere kunne ta kontakt med TV-kanaler med base i USA og få religiøs opplæring, dåpsattest og anbefaling fra amerikanske kirker. I tillegg drev evangelister fra Storbritannia aktiv misjonering på tyrkisk side av den iransk-tyrkiske grensen.

Ifølge en forskningsartikkel fra Sebnem Koser Akcapar (2006, s. 820) er Iranian Christian International (ICI) den viktigste og mest kjente utenlandske kristne organisasjonen i Tyrkia. Den ble opprettet med det formål å misjonere blant persisktalende iranske og afghanske flyktninger. I tillegg viser Akcapar til britiske Elam Ministries, et evangelisk nettverk som utdanner og sender misjonærer ut blant persisktalende i flere land, inkludert Tyrkia. Misjonsvirksomheten fokuseres på persisktalende som er negativt berørt sosioøkonomisk og politisk og som er i en vanskelig livssituasjon.

ICI på sin side opplyser på hjemmesiden at den er et nettverk med over 300 organisasjoner, menigheter og misjonærer i mer enn 30 land. I tillegg produseres og selges et omfattende materiale med kristent innhold på engelsk, persisk, dari (afghansk dialekt av persisk) og pashtu (Iranian Christian International u.å.a).

På Elam Ministries hjemmesider opplyses at dette nettverket finnes både i Storbritannia og USA, og at ledere og andre frivillige sendes ut for å styrke eksisterende kirker, etablere nye menigheter og gi hjelp til fattige og forfulgte. Elam Ministries arbeider også for å sende evangeliet til Iran gjennom media, primært gjennom TV og internett (Elam u.å.a).

3. KRISTNE KIRKER I IRAN

I en rapport om diskriminering av etniske og religiøse minoriteter i Iran skrev International Federation for Human Rights (FIDH 2010, s. 25) at kristne i Iran generelt sett kan deles i to grupper, etniske og ikke-etniske. De etniske er armenske og assyrisk-kaldeiske kristne. De fleste ikke-etniske kristne tilhører evangeliske og andre protestantiske kirker, og mange er konvertitter fra islam.

De etablerte armenske og assyriske kirkene har i stor grad innordnet seg de begrensninger som gjelder for ikke-muslimsk religionsutøvelse. Kirkene får derfor operere med lite innblanding fra myndighetenes side. Evangeliske kirkesamfunn overvåkes derimot nøye, og kirkeledere har blitt presset til å underskrive erklæringer om ikke å misjonere eller å la muslimer være til stede under gudstjenester. Det er også strenge restriksjoner på trykking og omsetning av kristent materiale (U.S. Department of State 2010).

3.1 ARMENSKE OG ASSYRISKE KIRKER

Det store flertallet av den iransk-kristne befolkningen er armenere og tilhører den apostoliske armenske kirke. Den armenske kirken er en nasjonal og etnisk basert kirke som bruker armensk som liturgispråk. Kirken verken misjonerer eller aksepterer muslimske konvertitter. Armenere har en mange hundreårig historie som minoritet i Iran, og er generelt sett meget bevisst sin etniske tilhørighet og religiøse og kulturelle arv.

Også den assyriske og kaldeiske (katolske) kirken er etnisk basert og har aramaisk som liturgispråk. Ifølge Eliz Sanasarian (2000, s. 43) har den offisielle iranske pressen referert til kirkene som "Assyrian Church of the East" og "Chaldean Catholic Church". Og i likhet med den armenske kirken følger den assyriske og kaldeiske kirken lojalt iranske myndigheters påbud om kun å drive religiøs virksomhet innenfor egne rekker. Iranske assyrere er som armenere meget bevisst sin etniske tilhørighet og religiøse og kulturelle arv.

Antallet assyrere i dagens Iran er ikke offentlig kjent, men ifølge Elitz Sanasarian (2000, s. 43) var de ca. 30 000 på midten av 1970-tallet. Minst halvparten bodde i Teheran mens ca. 40 % av de resterende bodde i og rundt byen Urumieh i provinsen Vest-Aserbajdsjan. I løpet av 1990-tallet sank antallet til mellom 16 000 og 18 000. I den amerikanske rapporten om religiøs frihet for 2010 anslås tallet på assyriske kristne å være mellom 10 000 og 20 000 (U.S. State Department 2010).

3.2 PROTESTANTISKE OG EVANGELISKE KIRKER

De protestantiske kirkene er nært knyttet til tidligere vestlig misjonsvirksomhet (Eliz Sanasarian 2000, s. 43, 44). Kirkene omfatter seks små kirkesamfunn i Teheran med forgreininger til andre byer. Kirkene opprettet i 1986 Fellesrådet for de protestantiske kirkene i Iran. Ifølge Simpson & Shubart (1995, s. 233) hadde de seks protestantiske kirkene til sammen ca. 15 000 tilhengere i 1995. Sebnem Koser Akcapar (2006, s. 823) viser i sin forskningsartikkel til et lignende tall fra 2001, da de protestantiske kirkene skal ha hatt mellom 10 000 og 15 000 medlemmer. Ifølge rapporten om religiøs frihet for 2010 fra det amerikanske utenriksdepartementet skal det være færre enn 10 000 protestanter i Iran. Rapporten bemerker dog at mange protestanter skal praktisere sin tro i hemmelighet (U.S. State Department 2010).

Tre av de protestantiske kirkene i Fellesrådet er evangeliserende overfor muslimer og aksepterer i prinsippet – og i perioder også i praksis – muslimer som ønsker å konvertere til den kristne tro. Medlemmene har ulik etnisk bakgrunn og flertallet er enten konvertitter eller barn av muslimske konvertitter. Kirkene er karismatiske og definerer seg innenfor en kristen martyrtadisjon. Liturgispråket er persisk, hvilket i seg selv er problematisk i forhold til iranske myndigheter som ønsker at kristen liturgi skal foregå på minoritetsspråk.

Muslimer som har oppsøkt de etablerte og registrerte evangeliske kirkene har måttet gå gjennom en lang og grundig opplæring før dåp. Kirkene har ønsket å være trygge på at kandidaten har vært en ekte troende. Frykten for provokatører, hensynet til kirken og menighetens sikkerhet og muligheten for taktiske konverteringer, det vil si bruk av konvertering som migrasjonsstrategi, har også bidratt til forsiktighet fra kirkenes side.

3.3 KATOLSKE OG ORTODOKSE KIRKER

De fleste katolikker skal være bosatt i Teheran, hvor det finnes sju katolske kirker, hvorav fire er latinske. Katolikkene har nær tilknytning til Vatikanets ambassade i Teheran. Ifølge Simpson & Shubart (1995, s. 233) har det bodd katolikker i Iran siden attenhundretallet.

Den katolske kirke i Iran verken misjonerer eller døver muslimer. Tidligere skal konvertering ha skjedd i noen få tilfeller. Holdningen var den gang at kirken ikke avviste muslimer som ønsket å konvertere, men heller ikke oppmuntret til det. De som insisterte, kunne delta i messer og få opplæring. Kravene til opplæring og praksis var meget strenge, og det kunne ta tre til fem år før kirken eventuelt sa ja til dåp. Den lange opplæringstiden – som er vanlig i den katolske kirke – var også et resultat av at kirken etter den islamske revolusjonen i 1979 ble oppsøkt av mange iranere som ønsket å konvertere mer eller mindre av taktiske grunner for lettere å få visum til vestlige land (iransk prest bosatt i Iran, møte i november 2007).

Medlemmer av den russisk-ortodokse og gresk-ortodokse kirken skal i all hovedsak være utenlandske borgere bosatt i Iran. Den gresk-ortodokse kirken alene skal en gang ha hatt ca. 6000 iranske medlemmer, i 2007 skal det kun ha vært 20-30 igjen (The Jerusalem Report 2007). De ortodokse kirkene driver ikke misjonsvirksomhet overfor muslimer.

4. KONVERTITTER OG HJEMMEKIRKER

4.1 ANTALL KONVERTITTER

Det finnes ingen sikre tall over hvor mange konvertitter som lever i Iran. Pålitelig statistikk finnes ikke, og tall som presenteres av ulike kilder kan ikke etterprøves på grunn av de rådende forhold i landet. Det er heller ikke mulig å si noe sikkert om i hvilket omfang antallet konvertitter øker i Iran. Men kildematerialet som dette notatet bygger på viser, etter Landinfos oppfatning, en tendens til at hjemmekirkemiljøer har økt de siste årene. Dette kan skyldes flere forhold, for

eksempel aktiv misjonering rettet mot Iran fra evangeliske miljøer i utlandet, sterk misnøye i befolkningen med de rådende levevilkår og myndighetenes undertrykkelsespolitikk, og at konvertering kan brukes som en migrasjonsstrategi (UNHCR, møte i Ankara mars 2011; Sebnem Koser Akcapar 2006). Det kan bety at en del forholdsvis nye konvertitter ikke er medlemmer av registrerte evangeliske kirkesamfunn, men er med i hjemmekirkemiljø tilknyttet evangeliske nettverk i utlandet.

På spørsmål fra Landinfo om antatt tall på konvertitter i Iran antok UNHCR (møte i Ankara, mars 2011) med utgangspunkt i egen saksportefølje, at det sannsynligvis er flere enn et par tusen, men at man ikke kunne anslå noen tall utover det.

Ifølge en artikkel i Assyrian International News Agency (AINA) skal det i 1979 ha vært 200-300 kristne konvertitter i Iran. I 1992 skal det ha vært 13 300 iranske konvertitter i alt, hvorav 6700 var bosatt i Iran (AINA 2011). De samme tallene presenteres av Iranian Christian International (u.å.b).

På hjemmesiden til Elam Ministries (u.å.b) opplyses at i 1979 var det mindre enn 500 kristne med muslimsk bakgrunn i Iran, mens det i vår tid finnes minst 100 000. Det vises også til at noen mener det finnes 20 000 konvertitter, andre 100 000, noen så mange som en million, men at ingen vet. Men Elam Ministries hevder å vite at husmenighetene vokser og at nettverkene spres i Iran. De hevder at rapporter fra pålitelige prester, behov for undervisningsmateriell, etterspørsel etter opplæring, responsen på satellitt-TV og internett og Irans umettelige behov for Den hellige skrift er bevis på dette (Elam u.å.e).

Til sammenligning anslo Christian Solidarity Worldwide i 2009 at tallet på kristne med muslimsk bakgrunn i Iran var 10 000 (CSW 2009, s. 5-6). Også den britiske avisen The Telegraph viste i en artikkel i 2008 til at det bodde 10 000 konvertitter i Iran. Og ifølge Compass Direct (2008b) skyldtes det store antallet iranske konvertitter blant annet at radio og satelitt-TV kanaler har sendt kristne programmer på persisk 24 timer i døgnet siden 2003.

Da Landinfo besøkte to av de tre evangeliske kirkene i Teheran i november 2006, opplyste kirkeledere at de tre aktuelle kirkene til sammen hadde mellom 680 og 730 medlemmer. Noen få menigheter tilknyttet de samme kirkene fantes i andre iranske byer, i tillegg var ca. 150 konvertitter tilknyttet en anglikansk kirke i Shiraz (Landinfo 2006).⁴ Medlemmer av hjemmekirkemiljøer var imidlertid ikke med i disse tallene.

Eliz Sanasarian (2000, s. 44) viste til at de fleste informanter ofte anslo tallet på ikke-etniske iranske kristne (betegnelse på protestantiske kristne) til et par tusen, men at forfatteren fra ulike hold også hadde fått referert 15 000, 5000, 8000 og 10 000.

4.2 HJEMMEKIRKER

Med husmenighet eller hjemmekirke (house church) menes en privatperson eller pastor som inviterer gjester eller tilhengere hjem til seg for å delta i bønn,

⁴ Utlendingsnemnda besøkte den aktuelle kirken høsten 2001. Besøket var ikke avtalt på forhånd. En kirkeleder opplyste den gang at kirken hadde mellom 120 og 150 medlemmer.

forkynnelse eller studier. Det betyr at de ikke er registrert og godkjent av iranske myndigheter, hvilket er et krav for å kunne drive lovlig religiøs virksomhet.

Ifølge en iranskfødt pastor i Norge (telefonintervju februar 2011) er hjemmekirker små uoffisielle menigheter med 10-15 medlemmer som møtes hos hverandre for å holde private gudstjenester eller studere bibelen. Disse driver ulik grad av aktiv evangelisering utad. Når det innlemmes nye medlemmer, opererer man med interne passord for å hindre infiltrering fra statlig etterretning, noe som hele tiden oppleves som en reell risiko.

Den norske ambassaden i Teheran skrev (e-post mars 2011) at hjemmekirker er en fellesbetegnelse på uformelle sammenkomster som finner sted hjemme hos kristne hvor det snakkes om kristendom, leses fra Bibelen og i enkelte tilfeller holdes andakter. Møtene kan være sentrert om alt fra pastorer til persisktalende kristne satelittkanaler. Møtene og gruppene holdes hemmelig for iranske myndigheter, i motsetning til de etablerte evangeliske kirkene hvor myndighetene kontrollerer medlemskap og deltakelse. Hjemmekirkene mangler i veldig stor grad kontakt med de etablerte kirkene i Iran, men synes å ha tettere kontakt med kristne miljø utenfor landet, og da særlig pinsebevegelsen. Dette på tross av at liturgien som praktiseres i en del av hjemmekirkene til dels avviker betydelig fra pinsebevegelsens, for eksempel ved menigheter som kun anerkjenner Jesus som guddommelig og avviser den hellige treenighet.

Ifølge en rapport fra danske utlendingsmyndigheter fra 2009, synes det ikke som om hjemmekirkene utgjør et nettverk, men er enkeltkirker (Danish Refugee Council & Danish Immigration Service 2009, s. 33).

Elam Ministries (u.å.c) hevder imidlertid på sine hjemmesider at det har vært en stor økning av husmenigheter som møtes i hemmelighet, at ingen kjenner det nøyaktige antallet hemmelige kristne, men at det finnes minst ti forskjellige nettverk. Det opplyses videre at de fleste av disse husmenighetene vokser ved at evangeliet spres fra storfamilier, og at det finnes bevis på at det er mange hemmelige troende over hele Iran. Det beskrives hvordan man starter en hjemmekirke i Iran, ved å fortelle familie og venner om Jesus, ved å samle nye troende ukentlig til bibelundervisning og fellesskap og deretter oppmuntre dem til å dele sin tro med venner og familie (Elam Ministries u.å.d).

5. OM ISLAM OG APOSTASI

5.1 APOSTASI

Konvertering i en muslimsk kontekst er knyttet til spørsmålet om apostasi – frafall fra islam. Satt inn i en historisk og teoretisk ramme er verden ifølge tradisjonell islamsk lov delt inn i *dar-al-islam*, territorium under muslimsk styre, og *dar-al-harb*, territorium i krig mot muslimer. Konvertering er følgelig først og fremst frafall fra den muslimske enhet, og har i muslimsk historie blitt sammenlignet med høyforræderi eller knyttet til politisk opprør eller opposisjon. Denne tankegangen

forklarer også hvorfor kristen misjonering rettet mot muslimer enten er forbudt eller pålagt strenge restriksjoner i de aller fleste muslimske land.

5.2 RETTSKILDER

Juridisk vurderes apostasi⁵ i forhold til islamsk lov, *sharia*⁶. Koranen og profeten Muhammeds *sunna*⁷ er islamsk lovs fremste autoritative kilder. *Sunna* er de samlede overleveringene om Muhammed, hans nærmeste familie og første tilhengere, slik de er nedtegnet i *hadith*-litteraturen (tradisjonen, også kalt overleveringene). Jafari-skolen (den rådende lovskolen i Iran) inkluderer også hadither som tilskrives de 12 imamene i shia-islam.

Apostasi i en muslimsk kontekst er ikke bare knyttet til konvertering. Det omfatter også blasfemi, for eksempel krenkelser av profeten Muhammed og muslimsk tro og praksis.

5.3 ISLAMSK LOV OG APOSTASI

Koranen og hadith er ikke entydige og klare i spørsmålet om straff for apostasi. Det finnes heller ingen universell tolkning av islamsk lov. De sunnimuslimske og shiamuslimske lovskolene opererer derfor med ulike tolkninger av en rekke religiøse og juridiske spørsmål. Det er imidlertid en samlet oppfatning blant muslimske geistlige og innenfor *fiqh*, den islamske rettslære, at apostasi er en alvorlig forbrytelse som fortjener straff. Apostasi blir tradisjonelt sett på som opprør mot Allah og en trussel mot det muslimske fellesskapet, *umma*⁸. Muslimske geistlige er uenige om hvorvidt en apostat fortjener dødsstraff og hvem som i så fall skal eksekvere den (Hardy 2008). Den dominerende oppfatning er dog at en apostat fortjener døden og at muslimske samfunn kan eller skal straffe vedkommende (Abdelhadi 2006; Davis 2006).

I forhold til apostasi skiller den shiamuslimske rettslære seg ikke nevneverdig fra den sunnimuslimske.

5.4 KONSEKVENSER VED APOSTASI

Apostasi kan i muslimske land få sivilrettslige (tap av eiendoms- og arverett og oppløsning av ekteskap) eller strafferettslige konsekvenser. Forutsetningen for reaksjoner er at konverteringen er kjent og anmeldt til det aktuelle lands myndigheter. I hvilken grad apostasi i praksis kan få strafferettslige eller sivilrettslige konsekvenser i muslimske land, varierer fra land til land. I praksis vil en konvertitt først og fremst få problemer hvis familien er kjent med konverteringen, ikke aksepterer den og presser vedkommende til å vende tilbake til islam eller anmelder konverteringen til politiet.

⁵ Gresk: opprør.

⁶ Arabisk: hva som er foreskrevet, summen av Allahs påbud og forbud.

⁷ Arabisk: livsførsel, handlemåte, skikk.

⁸ Umma omfatter alle muslimer i hele verden.

6. IRANSK LOV OG APOSTASI

6.1 LOVGIVNING

Apostasi er ikke regulert i gjeldende straffelov, men vurderes i forhold til tradisjonell islamsk lov og juridiske utlegninger fra religiøse autoriteter (CSW 2009, s. 4).

Straffeloven i Iran har i flere år vært under revidering. I lovutkastet ble det foreslått en ny bestemmelse som uttrykkelig forbyr frafall fra islam. Forslaget ble vedtatt av parlamentet i 2008. Det ble imidlertid ikke vedtatt av Vokterrådet,⁹ hvilket er nødvendig for at ny straffelov kan tre i kraft. I stedet ble forslaget sendt tilbake til parlamentet med krav om endringer. Behandlingen av endringene er ikke ferdig, og parlamentet vedtok i desember 2010 å forlenge gjeldende lov til mars 2012 (Radio Free Europe / Radio Liberty 2011).

6.2 BEVISKRAV

Beviskravene ved konvertering og dermed apostasi er fire tilståelser ved fire ulike anledninger foran en muslimsk dommer. Den tiltalte må også være voksen religiøst sett (hvilket i Iran er 15 år for gutter og 9 år for jenter), være mentalt tilregnelig og ha handlet med rett intensjon, det vil si ikke vært beruset eller under tvang eller press.

Domstolen må ha konkrete bevis for at en person har konvertert for å dømme vedkommende. Hvis en som er tiltalt for apostasi i en rettssal uttrykker at han eller hun er muslim, er det lite sannsynlig at vedkommende risikerer videre straffeforfølgelse. Forutsetningen er imidlertid at vedkommende ikke er tiltalt for andre forhold. Ofte vil konvertitten utsettes for et aktivt press under rettssaken for å angre og vende tilbake til islam.

Tilståelse er bevis. Men fordi det iranske rettsvesenet bygger på islamske prinsipper, er en tilståelse bare juridisk gyldig dersom den er fremført i retten foran en muslimsk dommer. Kravene til prosedyre krever fire tilståelser (eller innrømmelser / bekreftelser) i fire separate omganger overfor dommeren.

Straffen for konvertering for en mannlig muslim, dersom alle kriteriene er oppfylt, er dødsstraff. Er alle kriterier oppfylt finnes ikke noe alternativ, det vil si at dommeren ikke kan omgjøre dødsstraffen til fengsel for en mannlig konvertitt.¹⁰

En kvinnelig konvertitt vil bli dømt til fengsel på livstid. Dersom hun angre og på nytt erklærer seg som muslim, vil hun kunne bli løslatt. Forutsetningen for løslatelse er imidlertid at hun ikke er dømt (eller anklaget) for andre forhold.

6.3 HVILKEN DOMSTOL DØMMER I APOSTASI-SAKER?

En rettssak i Iran mot en apostat kan føres både for en revolusjonsdomstol og en ordinær sivil domstol. Det avhenger av om vedkommende er tiltalt for flere forhold i tillegg til apostasi og hva disse forholdene dreier seg om.¹¹

⁹ Vokterrådet består av seks geistlige og seks jurister som overvåker at all lovgivning er i tråd med islamsk lov.

¹⁰ Denne straffen gjelder også i sunni-islam. Mellom 85 % og 90 % av alle muslimer er sunnimuslimer.

Ved fellende dom vil Høyesterett, i tillegg til å behandle selve straffeutmålingen, kunne vurdere hvorvidt saken har blitt behandlet av riktig domstol.

Dersom en iransk borger anmeldes for apostasi, må vedkommende regne med å bli innkalt til forhør og etterforsket. Svarer vedkommende bekreftende, risikerer man arrestasjon og forvaring over tid. En som tiltales for apostasi vil ikke bli løslatt mot kausjon i påvente av rettssak. Domstolsmyndighetene innvilger ikke kausjon til varetektsfengslede som risikerer dødsstraff.¹²

I løpet av rettsprosessen vil en så bli fremstilt for en dommer fire ganger med noen uker eller måneders mellomrom. Dommeren vil i prosessen gjerne legge press på vedkommende, opplyse at man kan redde livet ved å erklære seg som muslim, og ellers anbefale veiledning og at man tenker seg godt om. Familien kan også bli bedt om å overtale eller legge press på vedkommende. Hvis vedkommende ved fjerde og siste rettsmøte fastholder konverteringen og at denne har skjedd ved rett intensjon og av fri vilje, må dommeren ilegge dødsstraff for en mann og livstid for en kvinne (iransk advokat, intervju i Teheran januar 2009).

7. KRISTNE OG KONVERTITTER – I PERSPEKTIV

7.1 GENERELT

Ifølge iransk religiøs tradisjon er det forskjell på lovbrudd som begås i det offentlige rom og det som skjer skjermet av privatlivets fred. Forhold som strider med islam og som forekommer i det offentlige rom må straffes, mens det som skjer innenfor den private sfære, og dermed i det skjulte, i større grad tolereres. Det kan for eksempel være drikking av alkohol, forbudte seksuelle forhold, ulovlige filmer, bøker og musikk og religiøs praksis. Svært mange iranere, uavhengig av etnisk bakgrunn og religion, lever i praksis to liv, ett i det offentlige rom og ett i det private. Så lenge det private forblir privat og islamske regler og verdier ikke utfordres eller krenkes på en synlig måte, vil iranske myndigheter normalt ikke intervenere i borgeres private sfære.

Generelt sett holder alle iranske ikke-muslimske minoriteter en lav profil i det offentlige rom når det gjelder religiøs tilhørighet. Litt forenklet kan man si at de kjenner sin plass som *dhimmi* (juridisk term i *sharia*, betegner ikke-muslimer i et samfunn som styres etter islamsk lov). Så lenge de islamske rammevilkårene følges, kan minoriteter praktisere sin religion og drive internt organisasjonsliv utenfor myndighetens søkelys og innblanding. Dette gjelder selvsagt ikke bahai som er forbudt, og hvis tilhengere individuelt og som gruppe behandles i strid med internasjonal lov og menneskerettigheter. Det gjelder heller ikke

¹¹ En iransk muslimsk geistlig som tiltales for avvikende teologi eller blasfemi, vil normalt få sin sak behandlet av en særdomstol for geistlige.

¹² Iransk lovgivning har dødsstraff for en rekke forbrytelser, blant dem mord, voldtekt, utroskap, homofilt samleie, alvorlig narkotikaforbrytelser, spionasje, apostasi og fornærmelser mot ayatollah Khomeini, den islamske republikkens grunnlegger.

hjemmekirkemiljøene ettersom iranske myndigheter ikke har gitt tillatelse til virksomheten.

Problemer med myndighetene har tradisjonelt oppstått i forhold til utadrettet og evangeliserende virksomhet rettet mot muslimer. Enhver kristen (født kristen eller konvertitt) som er aktivt misjonerende overfor muslimer og for eksempel deler ut kristen litteratur, risikerer problemer på arbeidsplassen og i lokalmiljøet. Ikke bare med myndighetene, evangelisering vil sannsynligvis bli sett på som uhørt og sosiokulturelt uakseptabelt av de fleste iranere. Og hvis et slikt forhold blir anmeldt, risikerer vedkommende overvåkning, alvorlig tiltale og rettssak.

Ifølge Kari Vogt (1997, s.79) var de karismatiske kristne som åpent drev forkynnelse på persisk den gruppen (ved siden av bahai) som hadde problemer på 1990-tallet. Det inkluderte anglikanske kristne som har blitt møtt med mistenksomhet og vært under press under hele den islamske republikkens historie fordi mange av medlemmene er konvertitter med muslimsk bakgrunn, på grunn av bånd til den engelske kirken og fordi de ble mistenkt for å være femtekolonister for Storbritannia (Simpson & Shubart (1995, s. 234).

Balansegangen mellom ønsket om evangelisering og myndighetenes krav er vanskelig for ledere av de evangeliske kirkene. Det er ingen tvil om at de i perioder har hatt store problemer fordi evangelisering er forbudt og skifte av religion bare er tillatt hvis man konverterer til islam. Det har skapt vanskeligheter i forhold til andre kirker som fraråder eller misliker evangelisering, og som frykter at det kan få konsekvenser for andre kristne. Iranske myndigheter har i perioder utsatt kirkenes lederskap for et sterkt og vedvarende press for å få dem til å stenge kirkedøren for muslimer, ikke etablere hjemmekirker og stoppe all evangelisering rettet mot muslimer. Et eksempel skjedde i 1993 da kirkenes lederskap ble presset til å underskrive erklæringer om at muslimer ikke skulle få adgang til gudstjenester. Etterpå posisjonerte revolusjonsgarden seg både i og utenfor kirkene ved en rekke anledninger. Hver gang ble en rekke medlemmer arrestert og holdt i flere timer, for så å bli løslatt. Ifølge Simpson & Shubart (1995, s. 234) var dette ment som en påminnelse om hva det innebar å tilhøre en religiøs minoritet i den islamske republikken Iran.

Norske utlendingsmyndigheter har hatt (uregelmessig) kontakt med evangeliske kirkeledere siden 1990-tallet. Ifølge kirkeledere har presset mot dem økt, avtatt og økt igjen over tid. Erfaringene slik de ble beskrevet var at det først og fremst var de evangeliserende kirkenes lederskap som var i myndighetens søkelys, og at tålegrensen gikk ved åpenlys evangelisering og – i noen tilfeller – prestevigsel. Det var eksempler på at konvertitter som i en årrekke hadde levd uten problemer, fikk problemer etter at de lot seg vie til prest. På 1990-tallet ble flere slike saker løst ved hjelp av en diskré avtale mellom berørte kirker og enkelte vestlige ambassader som innvilget visum. Iranske myndigheter la ingen hindringer i veien og lot dem det gjaldt forlate Iran på lovlig måte med sine familier. Kirkeledere kunne også melde at vanlige medlemmer kun unntaksvis opplevde problemer med å få jobb, komme inn på universitet eller få pass.

Erfaring har vist at myndighetene gjentatte ganger har brukt islamsk lovgivning som trusselbilde. Gjenstridige kirkeledere har blitt konfrontert med at myndighetene har mulighet til å straffeforfølge dersom de ønsker det. Kirkeledere har blitt truet med at

politiet ikke kunne beskytte dem mot “ekstreme islamske grupper” dersom de ikke rettet seg etter myndighetens krav. Kortvarige arrestasjoner av kirkeledere, trusler under avhør, razziaer, beslag av interne dokumenter og advarsler har skjedd en rekke ganger. I 2004 hadde iranske myndigheter en større aksjon mot kirkeledere i Teheran hvor mer enn 80 ble arrestert. De fleste ble løslatt etter kort tid, men hensikten med aksjonen ble oppnådd. I ettertid har kirkene i Teheran holdt en lavere profil og opptrådt mer i tråd med myndighetens krav. Kirkeledere har også flere ganger gitt uttrykk for at myndighetene overvåker all virksomhet og kjenner identiteten til alle medlemmer og eventuelle andre med løsere tilknytning til kirkene.

I praksis er det svært sjelden at noen har blitt dømt for apostasi. Sist det skjedde skal ha vært i 1990 da en prest ble henrettet på grunn av apostasi, evangelisering og spionasje til fordel for USA (Telegraph 2008). Presten hadde levd som konvertitt siden 1960. Tre prester (to var konvertitter) ble imidlertid bortført og drept av ukjente gjerningspersoner i 1994 (Landinfo 2006). Drapene vakte internasjonal oppmerksomhet og gjorde et voldsomt inntrykk blant Irans evangeliske kristne, og bidro til at de berørte kirkene holdt en lav profil i lang tid.

I 2004 ble en pastor, som hadde konvertert til kristendommen i 1980, arrestert i forbindelse med en kristen konferanse. Pastoren, som var oberst i hæren, ble stilt for retten men frifunnet for apostasi (Norsk Misjon i Øst 2005). Han ble imidlertid dømt for brudd på militær lovgivning fordi han hadde holdt sin kristne tro skjult for sine overordnede. Etter loven kan bare muslimer bli offiserer i de iranske væpnede styrker. Mannen ble dømt til fengsel i tre år, og pensjonsrettighetene ble inndratt. I 2005 ble en annen pastor stukket ned med kniv på gaten av ukjente gjerningspersoner. Pastoren døde av skadene.

Et annet forhold som har skapt problemer i forhold til iranske myndigheter er de evangeliserende kirkenes kontakt med vestlige ambassader og kristne miljøer i utlandet (kontakten med ambassader har variert over tid, i tråd med det til enhver tid rådende politiske klima og trusselbildet fra myndighetene). Særlig kontakten med utenlandske trosfeller kan gjøre kirkene ekstra sårbare, også fordi det kan medføre beskyldninger om ulovlige pengegaver. Økonomisk støtte fra utlandet er bare tillatt dersom myndighetene på forhånd har gitt tillatelse. Både på 1990-tallet og etter årtusenskiftet har kirkene i perioder holdt en meget lav profil og ikke ønsket spesiell vestlig fokus på sin situasjon. Kontakt med vestlige ambassader har skjedd på kirkenes premisser. I praksis vil det si at kirkene selv har regulert kontakten med ambassader og andre utlendinger.

7.2 PRESIDENTVALGET I 2005 - FORVERRING AV MENNESKERETTIGHETSSITUASJONEN

Etter at Mahmoud Ahmadinejad ble valgt til president i 2005 har det politiske klimaet og den generelle menneskerettighetssituasjonen i landet blitt dramatisk forverret. Situasjonen har blitt ytterligere tilspisset etter det omstridte presidentvalget i juni 2009. Et stort antall menneskerettsaktivister (advokater, kvinneaktivister og journalister) kulturarbeidere, studenter, intellektuelle, fagforeningsledere, aktivister for etniske minoriteter, den organiserte politiske opposisjonen og demonstranter har blitt utsatt for overvåkning, trusler, trakassering, arrestasjoner, tortur, politisk styrte rettssaker og svært strenge dommer. Også religiøse minoriteter har fått merke det generelt sett forverrede politiske klimaet. Dette har særlig gått ut over bahai, evangeliske kristne og jøder (U.S. Department of State 2010).

I april 2009, forut for FNs konferanse mot rasisme (Durban II) i Genève, rettet flere menneskerettighetsorganisasjoner sterk kritikk mot president Ahmadinejad og hans regime. De viste blant annet til at diskriminering på religiøst grunnlag er utbredt i Iran, og at bahai, kristne, jøder, sufier (islamske mystikere), sunnimuslimer og andre minoriteter utsettes for vilkårlige arrestasjoner, trusler og trakassering (Iran Focus 2009).

Flere arrestasjoner av evangeliske kristne har også skjedd i Shiraz, Mashad og Amol (Compass Direct New 2008b). I 2006 ble et ektepar som ledet en hjemmekirke i Mashad (han var konvertitt og hun datter av en av prestene som ble drept i 1994) arrestert og holdt fengslet i et par uker før de ble løslatt mot kausjon (Amnesty International 2006).

I 2008 ble en mann (sønnen til pastoren som ble henrettet i 1990) arrestert i Mashad og holdt i varetekt i ca. to måneder, anklaget for propaganda mot regimet (Compass Direct News 2008a).

To menn som ble arrestert i Shiraz i 2008, ble løslatt etter ca. fire måneder i varetekt (Christian Today 2008). Saken mot dem ble henlagt etter at deres advokat i retten hadde opplyst at begge var født muslimer, at de ikke hadde gitt avkall på islam og de tiltalte selv hadde erklært seg som muslimer foran dommeren (vestlig ambassade i Iran, intervju i Teheran januar 2009).

I januar 2009 ble tre personer fra to familier, alle tilknyttet hjemmekirker, arrestert i Teheran (Compass Direct News 2009a). Den ene ble løslatt etter en uke uten siktelse. De andre, et ektepar, ble løslatt mot kausjon etter to uker i varetekt (Compass Direct News 2009b).

I mars 2009 ble tre kristne fra Shiraz dømt til betinget fengsel i åtte måneder og med fem års prøvetid for å ha spredd evangeliet og for å ha samarbeidet med “anti-government movements”. Ved domsavsigelsen advarte dommeren om at de betingede straffene ville bli omgjort, og de involverte arrestert og anklaget for apostasi dersom det ble oppdaget at de på nytt spredte evangeliet (Christian Today 2009). De tre kristne var konvertitter (Compass Direct News 2009c).

To kristne kvinner ble også arrestert i mars og plassert i Evin-fengselet i Teheran, anklaget for å ha handlet mot statens sikkerhet og for deltagelse i ulovlige forsamlinger. De to skal ha vært involvert i kirkelige aktiviteter og distribuert bibler (Compass Direct News 2009d). Begge kvinnene ble løslatt i 2010, saken mot dem ble henlagt og de fikk forlate Iran.

8. GRADVIS FORVERRING SIDEN 2009

Ifølge den norske ambassaden i Teheran (e-post, mars 2011) er det registrert en gradvis forverring av situasjonen for ikke-muslimske minoriteter i Iran etter presidentvalget i juni 2009. Frem til 2010 brukte regimet ressursene på demonstrasjoner, arrestasjoner og rettsprosessene som etterfulgte valget. Den generelle menneskerettssituasjonen har blitt ytterligere forverret, og det rapporteres igjen om sterk oppmerksomhet og kontroll med evangeliske miljøer.

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) skriver i sin årsrapport for 2010 at det i 2009/2010 har funnet sted en betydelig økning i antall tilfeller av razziaer under gudstjenester, trakassering og trusler mot menighetsmedlemmer, overvåkning og fengslinger, noe som har bidratt til at mange kristne har flyktet fra landet. USCIRF hevder at situasjonen for menneskerettigheter og religionsfrihet i Iran har degenerert til samme nivå som like etter den islamske revolusjonen i 1979 (USCIRF 2010).

Denne rapporterte trenden er i tråd med hva kristne kilder i Iran selv opplyser. Det evangeliske nettverket Elam Ministries registrerte en betydelig økning i antall arrestasjoner fra 2008 til 2010 (Elam 2011b).

Amnesty International skrev i sin årsrapport som utkom i mai 2010 at medlemmer av religiøse minoriteter risikerer diskriminering, trakassering, vilkårlige arrestasjoner og skade på eiendom, og at frafalne fra islam risikerer tiltale for apostasi som kan medføre dødsstraff (Amnesty International 2010a).

Situasjonen tilspisset seg ytterligere høsten 2010 etter at flere sentrale iranske ledere ytret seg krenkende om landets kristne innbyggere. Irans øverste leder Ayatollah Ali Khamenei erklærte at Irans fiender ønsker å ødelegge landets religiøse og sosiale verdier gjennom spredning av Baha'i og kristne hjemmekirker. Guvernøren i Teheran, Morteza Tamadon, angrep evangeliske kristne for å stå bak en "kulturell invasjon" og advarte at "det endelige slaget mot kristne" var nært forestående (Compass Direct News 2011). President Mahmoud Ahmadinejad tok på sin side til orde for "å stanse fremveksten av kristendommen i Iran" (United States Commission on International Religious Freedom - USCIRF 2010). Disse verbale angrepene fremsto for kristne iranere som et klarsignal til den islamske revolusjonsgarden om å gå til aksjon mot kristne (Compass Direct News 2011).

9. SPESIELT UTSATTE GRUPPER

Ledere og medlemmer av kirkesamfunn som driver utadrettet virksomhet og medlemmer av hjemmekirker er spesielt utsatt i Iran. De aller fleste kristne og konvertitter som har blitt arrestert det siste året har vært tilknyttet hjemmekirkemiljøer (Norges ambassade, e-post mars 2011).

Ifølge en iranskfødt pastor i Norge (telefonintervju februar 2011) er evangeliske kirker pålagt å levere medlemslister til myndighetene, noe som gjør det lett for myndighetene å overvåke miljøet.

U.S. Department of State opplyste i sin rapport om religionsfrihet for juli 2009/juni 2010 at særlig medlemmer av de evangeliske kirkene var utsatt for trakassering og overvåkning. Myndighetene håndhevet i denne perioden forbudet mot misjonering ved overvåking av evangeliske kristne, ved å hindre muslimer adgang til kirker, stenge kirker og arrestere kristne konvertitter. Medlemmer av evangeliske menigheter ble pålagt å bære medlemskort og var utsatt for identitetskontroll av myndighetspersoner ved inngang til kirkeområdet. Gudstjenester ble begrenset til søndager, og kirkenes ledelse ble beordret å informere Departementet for

informasjon og islamsk veiledning før nye medlemmer ble innlemmet i menigheten (U.S. Department of State 2010).

9.1 ARRESTASJONER, FENGSLINGER OG MISHANDLING

Også kristne ledere som har drevet utadrettet virksomhet for armenske og assyriske evangeliske kirker ble arrestert i 2010. For eksempel var den assyriske pastoren Wilson Issawi og den armenske pastoren Vahik Abrahamian blant de fengslede i februar 2010. Issawi var pastor for en assyrisk pinsemenighet, Assyrian Evangelical Church i Kermanshah, som ble stengt av myndighetene (USCIRF 2010).

Det evangeliske nettverket Elam Ministries registrerte minst 202 arrestasjoner av kristne i Iran i perioden juni 2010/januar 2011 (Elam 2011b). Minst 33 var fortsatt i fengsel i januar 2011. Dette antallet refereres også av Christian Solidarity Worldwide (CSW 2011c). Til sammenlikning registrerte Elam Ministries 80 tilfeller av arrestasjoner i en ettårsperiode i 2008/2009 (Elam 2011b).

Den norske ambassaden registrerte 125 arrestasjoner av kristne i 2010, som nesten tilsvarer en dobling fra de 65 arrestasjonene som ble registrert i 2009. Hovedårsaken til den store økningen var massearrestasjonene i romjulen 2010, da ca. 60 kristne ble arrestert. De fleste av de arresterte tilhørte evangeliske miljø, primært hjemmekirker, og var konvertitter (Norges ambassade, e-post mars 2011).

I romjulen 2010 foretok det iranske politiet den største massearrestasjonen mot det evangeliske miljøet på mange år. Mellom 60 og 70 medlemmer fra pinsemenigheten Assembly of God og fra hjemmekirker i Teheran og Esfahan ble fengslet. Alle arresterte var evangeliske kristne, inkludert pastorer og ledere fra nettverket av hjemmekirker i Iran (CSW 2011a, 2011b; Elam 2011a, 2011b, 2011c). De arresterte ble fengslet, nektet kontakt med familien, utsatt for forhør og trusler og fikk sine hjem ransaket og personlige eiendeler beslaglagt. Flere opplevde å bli skilt fra sine barn i en periode. De fleste later til å ha blitt løslatt i ettertid, men ifølge Elam (2011c) var minst 26 kristne fortsatt i fengsel i slutten av januar 2011.

I 2009 skrev Christian Solidarity Worldwide i sin rapport om religionsfrihet i Iran at fysisk mishandling og tortur under forvaring sjelden ble rapportert. Men rapporten viste til et konvertittpar som ble utsatt for fysiske overgrep i løpet av fire dager i varetekt. De ble i tillegg forhørt, truet og tvunget til å skrive under på at de skulle avstå fra kristen virksomhet før de ble løslatt (CSW 2009, s. 6).

Vitneutsagn fra 2010 og 2011 tyder på at det har skjedd en betydelig forverring. For eksempel meldte det iranske kristne nyhetsbyrået Mohabat News den 27. desember 2010 om brutal behandling av fanger. En 23 år gammel mannlig konvertitt og aktivt medlem av en hjemmekirke i byen Karaj fortalte hvordan han ble forhørt, bakbundet, hengt opp etter en krok og slått med ledninger og vannslanger under gjentatte forhør om hans forhold til hjemmekirken (Mohabat News 2010). En pastor i pinsemenigheten i Kermanshah skal ha blitt mishandlet under et fengselsopphold. Da ektefellen besøkte ham i fengselet, observerte hun merker i ansiktet som hun mente måtte være forårsaket av tortur (International Committee of Jurists 2010).

Varighet på fengselsopphold varierer mye – fra noen få dager til uker, måneder og, i noen tilfeller, flere år. Ifølge USCIRF (2010) er det vanlig at iranske myndigheter, ved lovbrudd med bakgrunn i religiøs tro, løslater fanger men opprettholder anklagene og dermed bruker eventuell fremtidig fengsling som et vedvarende

trusselbilde. I en del tilfeller løslates fangene mot kausjon (U.S. Department of State 2010).

Også den norske ambassaden (e-post, mars 2011) viser til at den overveiende andelen av registrerte arrestasjoner er av kort varighet. I noen få tilfeller har fengslingen vart i flere måneder. Løslatelse skjer ofte mot svært høy kausjon samtidig som det ikke tas ut formell tiltale, eller at den videre rettsprosessen mot vedkommende påbegynnes. Kausjonen settes så høyt at den utvidede familien til den som er fengslet må bruke deres bolig som sikkerhet. Dette er en svært vanlig fremgangsmåte innen det iranske rettssystemet og brukes for å pålegge personer som anses som opposisjonell, streng selvsensur.

Ambassaden skriver videre blant annet at hjemmekirkene så å si er de eneste miljøene i Iran som i dag driver utstrakt evangelisering. Myndighetene frykter at disse kan utgjøre en potensiell grobunn for opposisjonell aktivitet som kan true regimet. For det andre synes det i mange tilfeller å være et forbindelsesledd mellom hjemmekirker og utenlandske miljø, blant annet ved økonomisk og åndelig støtte. I tillegg forfekter og sprer miljøene vestlige verdier. Denne type forbindelser til Vesten oppfattes av iranske myndigheter som svært suspekt og en trussel mot det islamske regimet.

9.2 STENGNING AV KIRKER

Flere pinsemenigheter har opplevd å få sine kirker stengt av myndighetene. For eksempel ble den assyriske pinsemenighetens kirke i Kermanshah stengt og forseglet av sikkerhetsstyrker i januar 2010. To andre assyriske pinsemenigheter i henholdsvis Teheran og Urmiya i det nordvestlige Iran, ble stengt i 2009 (FIDH 2010, s. 26).

9.3 ANKLAGER OM APOSTASI

Det skal ha blitt mer vanlig at konvertitter tiltales for apostasi. For eksempel uttalte en advokat som forsvarte en gruppe pinsevenner som ble arrestert i Rasht i oktober 2009 og i Rasht og Teheran i juni 2010, at antallet nylig konverterte kristne som ble tiltalt for apostasi hadde økt og at han representerte ti av dem (FIDH 2010, s. 26).

Formell apostasiltale mot konvertitter har vært relativt sjeldent i Iran, men trusler om apostasiltale har blitt fremmet under rettsprosessen som et pressmiddel for å tvinge konvertitter til å erklære at de angir og ønsker å gå tilbake til islam. I mange saker har domstolen enten valgt å løslate konvertitten uten påtale, eller reist tiltale for andre forhold, for deltakelse i ulovlige hjemmekirker eller kontakt med utenlandske medier. Andre anklager kan være "handler mot statens sikkerhet", "fornærmelse mot islam" og "propaganda mot systemet" (FIDH 2010, s. 26). I noen tilfeller har domstolen gjort alvor av truslene om dødsdom for frafall fra islam. I september 2010 opprettholdt en appelldomstol i Gilan-provinsen dødsdommen for en pastor i Church of Iran for apostasi (Sterling 2010).

Ifølge Amnesty International (2010b, s. 20) kan arrestasjonen av pastoren ett år tidligere ha hatt sammenheng med hans protest mot obligatorisk opplæring i islam i skolen. Dommen ble anket av vedkommendes advokat i desember 2010. Også menneskerettighetsorganisasjonen The International Campaign for Human Rights anmodet iransk Høyesterett om å omgjøre dødsdommen (Black 2010). I juli 2011

opplyste Norges ambassade (e-post, juli 2011) at Høyesterett skal ha opphevet dommen og sendt saken tilbake til en lavere rettsinstans for ny behandling.

Også den norske ambassaden i Teheran har opplyst at anklager mot kristne som oftest er basert på vagere bestemmelser i straffeloven, for eksempel propaganda mot regimet eller handlinger i strid med nasjonal sikkerhet (e-post, mars 2011). Fra tid til annen rapporteres det at kristne blir anklaget for apostasi, men det er ytterst sjelden at apostasianklager blir ført for domstolen eller at det blir avsagt dom. I løpet av 2010 og de første månedene i 2011 registrerte ambassaden ni dommer mot kristne. I åtte av disse sakene ble straffen satt til ett års fengsel. Den niende saken gjaldt pastoren i Church of Iran.

Christian Today (2011b; 2011c) meldte at 11 kristne, anklaget for handlinger mot nasjonal sikkerhet, bruk av alkohol og deltakelse i en hjemmekirke ble frifunnet 1. mai 2011 av revolusjonsdomstolen i Bandar-Anzali. Christian Solidarity Worldwide (CSW) uttalte seg positivt om frifinnelsen, men var samtidig bekymret for seks medlemmer av Church of Iran i Shiraz som fortsatt ventet på utfallet av sine saker. De seks er tiltalt for blasfemi, men saken har blitt utsatt for å gi påtalemyndigheten mer tid til å rådføre seg med de tradisjonelle kirkene angående skyldspørsmålet (Christian Today 2011a).

9.4 KONFISKERING AV PASS

Ifølge en iransk pastor i Norge (intervju februar 2011) blir pass ofte konfiskert under politiets husundersøkelser og ved razziaer mot hjemmekirker. Også CSW (2009, s. 6) rapporterte at det i 2008 ble registrert minst 40 tilfeller hvor kristne – først og fremst konvertitter – fikk sine pass beslaglagt ved retur til Iran etter å ha deltatt på kristne konferanser i utlandet. Konvertittene måtte møte for domstolen hvor de ble satt under press om å vende tilbake til islam hvis de ønsket å få tilbake sine reisedokumenter og unngå straffeforfølgelse. Et betydelig antall av konvertittene hadde gitt etter for presset (CSW 2009, s. 6).

10. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abdelhadi, M. (2006, 27. mars). What Islam says about religious freedom. *BBC News*. Tilgjengelig fra http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4850080.stm [lastet ned 3. mai 2011]
- AFP (2011, 4. januar). Iran arrests Christian missionaries: official. *AFP*. Tilgjengelig fra <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5ga1XzdPjqpFjI5riidEgxOSU-mQQ?docId=CNG.4844c10793df1183202908033c62a66e.5f1> [lastet ned 18. mai 2011]
- AINA, dvs. Assyrian International News Agency (2011, 4. februar). Iran's Decades of Christian Persecution. *AINA*. Tilgjengelig fra <http://www.aina.org/news/20110204114914.htm> [lastet ned 9. mai 2011]
- Akcapar, S. K. (2006, desember). Conversion as a Migration Strategy in a Transit Country: Iranian Shiites Becoming Christians in Turkey. *International Migration Review Volume 40, Issue 4*, s. 817-853
- Amnesty International (2010a, 28. mai). *Amnesty International Report 2010 – Iran*. London: Amnesty International. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c03a8235.html> [lastet ned 18. mai 2011]
- Amnesty International (2010b, 9. juni). *From protests to prison. Iran one year after the election*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE13/062/2010/en/a009a855-788b-4ed4-8aa9-3e535ea9606a/mde130622010en.pdf> [lastet ned 19. mai 2011]
- Amnesty International (2006, 1. oktober). *Further Information on UA 263/06 (MDE 13/115/2006, 2 October 2006) Incommunicado detention/ Possible prisoners of conscience. AI Index: MDE 13/117/2006*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE13/117/2006/en/7bc029fc-d3e7-11dd-8743-d305bea2b2c7/mde131172006en.html> [lastet ned 7. juni 2011]
- Black, N. (2010, 7. desember). Iran High Court Urged to Reverse Death Sentence for Christian. *The Christian Post*. Tilgjengelig fra <http://www.christianpost.com/news/iran-high-court-urged-to-reverse-death-sentence-for-christian-47969/> [lastet ned 18. mai 2011]
- Boyd, C. (2009, 28. mars). Three Iranians imprisoned for spreading Gospel. *Christian Today*. Tilgjengelig fra <http://www.christiantoday.com/article/three.iranians.imprisoned.for.spreading.gospel/22920.htm> [lastet ned 5. mai 2009]
- CSW, dvs. Christian Solidarity Worldwide (2009, september). *Briefing: Iran – Religious Freedom Profile*. Surrey: Christian Solidarity Worldwide. Tilgjengelig fra: <http://docs-eu.livesiteadmin.com/46f162cb-fcac-4198-bfa3-9b94cfaa8668/csw-briefing-iran-september-2009.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]

- CSW (2011a, 5. januar). *70 Christians arrested and detained over Christmas in Iran*. Surrey: Christian Solidarity Worldwide. Tilgjengelig fra <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=press&id=1077&search> [lastet ned 19. mai 2011]
- CSW (2011b, 26. januar). *At least 100 Christians detained in 23 cities in Iran*. Surrey: Christian Solidarity Worldwide. Tilgjengelig fra <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=press&id=1092> [lastet ned 19. mai 2011]
- CSW (2011c, 2. februar). *CSW leads appeal on behalf of imprisoned Christians in Iran*. Surrey: Christian Solidarity Worldwide. Tilgjengelig fra <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=press&id=1098> [lastet ned 19. mai 2011]
- Christian Today (2011c, 20. mai). Iranian court acquits 11 Christians. *Christian Today*. Tilgjengelig fra <http://in.christiantoday.com/articles/iranian-court-acquits-11-christians/6278.htm> [lastet ned 23. mai 2011].
- Christian Today (2011b, 9. mai). Church of Iran members awaiting trial verdict. *Christian Today*. Tilgjengelig fra <http://www.christiantoday.com/article/church.of.iran.members.awaiting.trial.verdict/27962.htm> [lastet ned 23. mai 2011]
- Christian Today (2011a, 29. april). Iranian Christians to stand trial for "activities against the order". *Christian Today*. Tilgjengelig fra <http://au.christiantoday.com/article/iranian-christians-to-stand-trial-for-activities-against-the-order/10903.htm> [lastet ned 23. mai 2011]
- Gold, J. (2008, 3. oktober). Iran releases two Christians held on apostasy charges. *Christian Today*. Tilgjengelig fra <http://www.christiantoday.com/article/iran.releases.two.christians.held.on.apostasy.charges/21571.htm> [lastet ned 8. mai 2009]
- Compact Direct News (2011, 1. februar). Anti-Christian speeches in Iran led to crackdown, sources say. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra <http://www.compassdirect.org/english/country/iran/32093/> [lastet ned 18. mai 2011]
- Compass Direct News (2008a, 11. november). Iran: Son of martyred pastor free on bail, awaiting trial. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2008/newsarticle_5682.html [lastet ned 3. juni 2011]
- Compass Direct News (2008b, 21. mai). Police arrest 12 Christian Converts. Four still imprisoned in crackdown in Shiraz. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2008/newsarticle_5386.html [lastet ned 3. juni 2011]
- Compass Direct News (2009a, 23. januar). Three Christians arrested from homes in Tehran. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2009/newsarticle_5776.html [lastet ned 3. juni 2011]

- Compass Direct News (2009b, 9. februar). Case still open against released Christians. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra <http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2017> [lastet ned 7. juni 2011]
- Compass Direct News (2009c, 31. mars). Three converts ordered to stop "Christian activities". *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra <http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2874> [lastet ned 13. juni 2011]
- Compass Direct News (2009d, 13. april). Two Christian Women imprisoned. *Compass Direct News*. Tilgjengelig fra http://www.compassdirect.org/english/country/iran/2009/newsarticle_5877.htm [lastet ned 3. juni 2011]
- [Constitution] (1979, 24. oktober). *The Constitution of the Islamic Republic of Iran*. Islamic Republic of Iran: National Legislative Bodies. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,LEGAL,,LEGISLATION,IRN,,3ae6b56710,0.html> [lastet ned 2. mai 2011]
- Danish Refugee Council & Danish Immigration Service (2009, april). *Human Rights Situation for Minorities, Women and Converts, and Entry and Exit Procedures, ID Cards, Summons and Reporting, etc.* København: Danish Refugee Council & Danish Immigration Service. Tilgjengelig fra http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/90D772D5-F2DA-45BE-9DBB-87E00CD0EB83/0/iran_report_final.pdf [lastet ned 20. mai 2011]
- Davis, J. (2006, 24. mars). Islam. Muslims Divided Over Penalty For Apostas. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra: <http://www.rferl.org/content/article/1067056.html> [lastet ned 3. mai 2011]
- Elam [2011a]. 70 Christians arrested in Iran. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/70-Christians-Arrested/> [lastet ned 19. mai 2011]
- Elam (2011b, 25. januar). *Briefing Document: Severe intensification of arrests and imprisonment of Christians in Iran*. Surrey: Elam. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/Editor/assets/briefing%20document%20changed%20date.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]
- Elam (2011c, 30. januar). 7 Christians released on bail, 26 still held. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/7-Christians-Released-on-Bail/> [lastet ned 19. mai 2011]
- Elam (u.å.a). Sending the Gospel. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/Sending-the-gospel/> [lastet ned 23. mai 2011]
- Elam (u.å.b). What we do. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/What-We-Do/> [lastet ned 23. mai 2011]
- Elam (u.å.c). The Church in Iran. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/The-Church-In-Iran/> [lastet ned 23. mai 2011]
- Elam (u.å.d). How Churches are Planted in Iran. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/How-Churches-are-Planted-in-Iran/> [lastet ned 31. mai 2011]

- Elam (u.å.e). The Church is Growing and Growing. *Elam*. Tilgjengelig fra <http://www.elam.com/articles/The-Church-is-Growing-and-Growing/> [lastet ned 31. mai 2011]
- FIDH, dvs. International Federation for Human Rights (2010, juli). *Discrimination against ethnic and religious minorities in Iran*. Paris: FIDH. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c8622f72.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]
- Hardy, R. (18. februar 2008). Islam and the apostasy debate. *BBC NEWS*. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7250532.stm [lastet ned 3. mai 2011]
- International Committee of Jurists (2010, 6. mars). *The Torture of Wilson Isavi, the Priest of the Assyrian Church*. [S.l.]: International Committee of Jurists. Tilgjengelig fra http://www.icj-iran.com/en/index.php?option=com_content&view=article&id=144:the-torture-of-wilson-isavi-the-priest-of-the-assyrian-church&catid=2:news-of-uprising-in-iran&Itemid=7 [lastet ned 18. mai 2011]
- Iran Focus (2009, 19. april). Rights groups challenge Iran leader at racism meet. *Iran Focus*. Tilgjengelig fra <http://www.iranfocus.com/en/iran-general-/rights-groups-challenge-iran-leader-at-racism-meet-17627.html> [lastet ned 5. mai 2009]
- Iranian Christian International (u.å.a). *Organization Profile*. Colorado, USA: Iranian Christian International. Tilgjengelig fra <http://www.iranchristians.org/orgprofile.shtml> [lastet ned 20. mai 2011]
- Iranian Christian International (u.å.b). *Iranian Christians – Who Are They?* Colorado, USA : Iranian Christian International. Tilgjengelig fra <http://www.iranchristians.org/whoarethey2.shtml> [lastet ned 20. mai 2011]
- The Jerusalem Report (2007, 8. januar). Seeking Serenity. *The Jerusalem Report*.
- Kamyab, S. (2007). Flying Brains: A Challenge Facing Iran Today. *International Higher Education*, 47. Tilgjengelig fra http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/Number47/p23_Kamyab.htm [lastet ned 8. mai 2009]
- Landinfo (2006, november). *Iran – Tjenestereise november 2006*. Oslo: Landinfo.

Rapporten er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Iran/Andre rapporter.

- Landinfo (2009, 10. juni). *Generelt om kristne og konvertitter i Iran*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/919/1/919_1.pdf [lastet ned 3. juni 2011]
- Mahabat News/Iranian Christian News Agency (2010, 27. desember). The Beating and Torture of a new Christian at the Shahrayar detention. *Mahabat News/Iranian Christian News Agency*. Tilgjengelig fra http://www.mohabatnews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=661%3Athe-beating-and-torture-of-a-new-christian-at-the-shahryar-detention-center&catid=36%3Airanian-christians&Itemid=279 [lastet ned 18. mai 2011]

- Norsk Misjon i Øst (2005, 2. juni). Hamid Pourman ble frikjent. *Norsk Misjon i Øst*. Tilgjengelig fra <http://www.nmio.no/modules/news/> [lastet ned 24. mai 2011]
- Norges ambassade i Teheran (2008). Upublisert manuskript.
- Radio Free Europe/Radio Liberty (2011, 8. februar). Iran Extends Enforcement Of Islamic Penal Code, Including Stoning. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra: http://www.rferl.org/content/iran_penal_code/2301055.html [lastet ned 18. mai 2011]
- Sanasarian, E. (2000). *Religious Minorities in Iran*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Simpson, J. & Shubart, T. (1995). *Lifting the Veil. Life in Revolutionary Iran*. London: Hodder and Stoughton.
- Sterling, J. (2010, 7. desember). In Iran, a Christian pastor faces death sentence. *CNN*. Tilgjengelig fra http://articles.cnn.com/2010-12-07/world/iran.christian.death.sentence_1_christian-woman-christian-pastor-apostasy?_s=PM:WORLD [lastet ned 18. mai 2011]
- Telegraph (2008, 11. oktober). Hanged for being a Christian in Iran. *Telegraph*. Tilgjengelig fra <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iran/3179465/Hanged-for-being-a-Christian-in-Iran.html> [lastet ned 3. mai 2011]
- US Department of State (2010, 17. november). *International Religious Freedom Report 2010 – Iran*. Washington, DC: US Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2010/148819.htm> [lastet ned 20. mai 2011]
- USCIRF, dvs. United States Commission on International Religious Freedom (2010, mai). *Annual Report 2010 (Covering April 1, 2009 – March 31, 2010)*. Washington DC: USCIRF. Tilgjengelig fra <http://www.uscifr.gov/images/annual%20report%202010.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]
- Vogt, K. (1997). *Reise i Iran*. Oslo: Cappelen forlag A/S.

Muntlige kilder

- Norges ambassade i Teheran. E-post 5. juli 2011, 15. mars 2011 og 10. desember 2009.
- UNHCR. Møte i Ankara 15. mars 2011.
- UNHCR. Møte i Van 16. mars 2011.
- Prest bosatt i Iran. Møte i Teheran, januar 2009.
- Vestlig ambassade i Iran. Møte i Teheran, januar 2009.
- Iransk advokat. Møte i Teheran, januar 2009.
- Iransk pastor i en norsk evangelisk menighet. Telefonintervju 17. februar 2011.